

Men geloofde namelijk dat degene die het beeld van Christoforus bekeek, die dag niet plotseling zou sterven.

Gelet op details in de schildering van Christoforus, wordt het fresco door kunstkeners toegeschreven aan de bekende Utrechtse schilder Jan van Scorel (1495-1562)

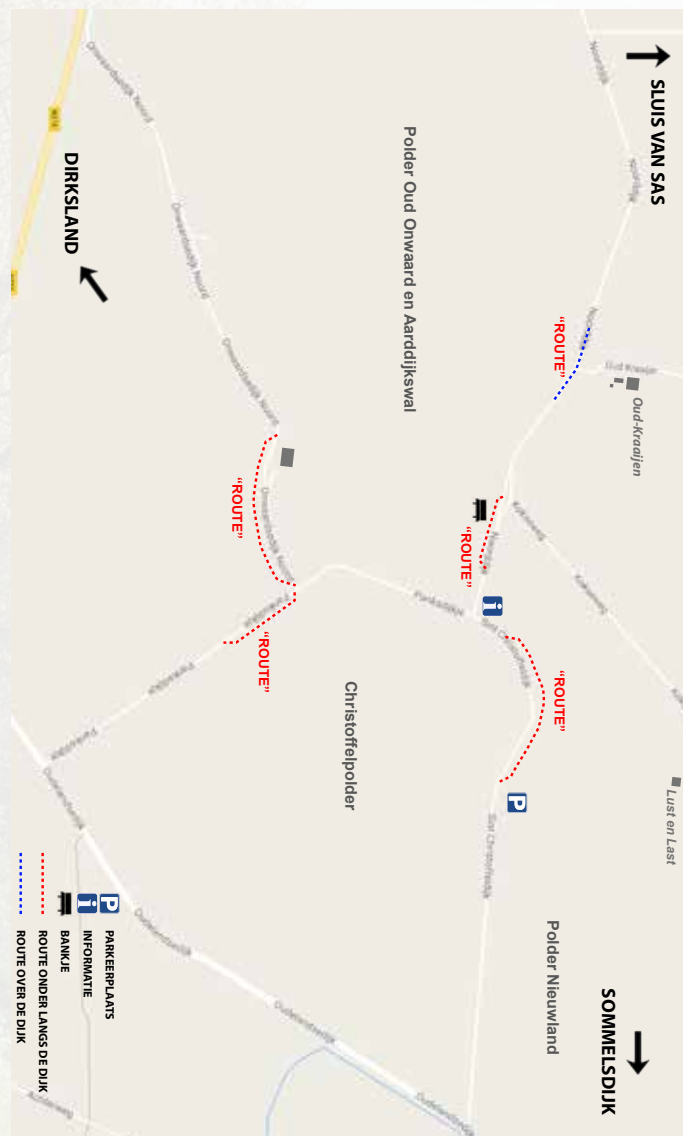

Foto Christoffel: Hans Villerius
Overige foto's: Jan Baks

Deze wandelroute is een product van de Erfgoedlijn Goeree-Overflakkee en is mogelijk gemaakt met een subsidie van de Provincie Zuid-Holland. Aan de totstandkoming heeft Staatsbosbeheer (SBB) meegewerkt. De vereniging voor Natuur en Landschapsbescherming Goeree-Overflakkee (NLGO) heeft het project uitgevoerd.

Plattegrond

De Christoffel wandelroute over de bloemrijke van Flakkee

De Christoffelroute over de bloemrijke dijken van de polders tussen Dirksland en Sommeldijk

**Vereniging voor Natuur en
Landschapsbescherming Goeree Overflakkee**
Postbus 170 3240 AB Middelharnis
Email: Info@nlgo.nl - www.nlgo.nl

De Christoffel wandelroute over de bloemrijke dijken van Flakkee

Staatsbosbeheer beheert op het eiland Goeree-Overflakkee een flink areaal bloemrijke dijken. Dijken vertellen ons veel over de wordingsgeschiedenis van het landschap. De oudste polders, de zogenaamde opwassen, hebben een ronde vorm en liggen midden op het eiland. De jongere polders, de zogenaamde aanwassen, zijn meestal langgerekt van vorm en liggen tegen de opwassen aan. De dijken waar u zich nu op bevindt hebben aansprekende namen zoals Sint Christoffeldijk, Panksdijkje, Onwaardsedijk en Noorddijk.

De Noorddijk was vroeger de grens van Holland met Zeeland en de Kokseweg is eigenlijk de Scheytweg tussen de twee provincies. De vereniging voor Natuur en Landschapbescherming Goeree-Overflakkee (NLGO) heeft gezocht naar manieren om de beleefbaarheid en de leesbaarheid van de dijken te vergroten. Dit project heeft de naam: "beleef de dijken".

De wandelpaden, die nu onderlangs de dijk lopen geven de mogelijkheid om het landschap vanuit een nieuw perspectief te bekijken. Kijk op de kaart voor de mogelijkheden om vanuit Dirksland en Sommelsdijk een mooie wandeling of fietstocht te maken.

De naam van onze route is de Christoffelroute, dit omdat de aangrenzende polder de Christoffelpolder is. Opvallend of toevallig is er in de hervormde kerk van Dirksland een fresco van Christoffel.

Fiets in de richting van de Sluis van Sas van Dirksland. Bij het Haringvliet staat een kijkhut. Hier zijn in het voorjaar de grutto en andere weidevogels te zien en te horen.

De bodem op Goeree-Overflakkee leent zich enorm goed voor akkerbouw. Er is daarom altijd weinig weidegrond op het eiland geweest. Het vee, wat er was, grasde meestal op de dijken. De dijken waren ook een goede plek om geriefhout te telen. Tot op de dag van vandaag staan er daardoor op de dijken vaak bomen en struiken. Deze beplantingen zijn bepalend voor de schaal en intimiteit van het landschap.

Dit zijn de dames Kleinot "de Kleinotten", karakteristieke figuren uit Dirksland, die in de Christoffel land bebouwden.

Natuur en Natuurbeheer

Staatsbosbeheer beheert de dijken vanwege de groei van veel bijzondere planten. Omdat de boeren de beschikbare mest op hun akkers verwerkten, kwam er maar weinig mest op de dijken. Hierdoor ontstond een voedselarm milieu wat heel geschikt is voor weinig

voorkomende plantensoorten. Om dat zo te houden worden de dijken gemaaid en wordt het maaisel afgevoerd. Het maaien gebeurt op de meest kansrijke plekken. Voorbeelden van planten, die hier voorkomen zijn: agrimonie, aardaker, margriet, kraailook, vogelmelk en wilde marjolijn.

In de struwelen langs de Dijken broeden ook veel vogels. Vaak zijn dat zangvogels zoals fitis, grasmus en tijtjaf, maar ook de patrijs, de fazant, de buizerd en de sperwer weten vaak een plekje te vinden om hun jongen groot te brengen.

Fresco van Christoffel

Het fresco werd in 1969 ontdekt en vervolgens zo goed mogelijk gerestaureerd. Op deze schildering staat Christoforus centraal, met het kind Jezus op zijn schouders. Volgens de legende was de heidense reus Christoforus op zoek naar de machtigste heer op aarde. Op advies van een kluizenaar moest hij daarvoor echter niet naar het Koninklijke hof, maar naar de eenzaamheid van een woeste rivier. Daar hielp Christoforus reizigers en pelgrims naar de overzijde van het water.

Op een nacht kwam er een kind dat naar de andere oever gedragen wilde worden. Hoe verder Christoforus echter het water inliep, des te zwaarder drukte de last van het kind op zijn schouders. 'Het lijkt wel alsof de hele wereld op mijn schouders rust,' steunde hij. Daarop openbaarde het kind zich als de Schepper van die hele wereld, Jezus Christus. Het Dirkslandse fresco is een prachtige uitbeelding van dit verhaal. Niet voor niets was het boven de uitgang van het kerkgebouw aangebracht.